

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Mgr. Marie Kocourkové a soudkyň JUDr. Magdaleny Ježkové a Mgr. Heleny Konečné ve věci žalobce: **Fond ohrožených dětí**, spolek, se sídlem v Praze 1, Na Poříčí 1038/6, proti žalovanému **Ministerstvu práce a sociálních věcí**, se sídlem v Praze 2, Na poříčním právu 1, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 14. března 2014, čj. 2014/10521-911/1, **t a k t o** :

- I. **Žaloba se z a m í t á .**
- II. **Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.**

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou žalobou namítal žalobce nezákonnost shora identifikovaného rozhodnutí, jímž žalovaný zamítl jeho odvolání do rozhodnutí Krajského úřadu Královéhradeckého kraje, odboru sociálních věcí, jímž bylo rozhodnuto o uložení pokuty za správní delikt ve výši 100.000 Kč a nákladech řízení ve výši 1.000 Kč.

Žalobce uvedl, že se měl dopustit správního deliktu dle ust. § 59f odst. 2 písm. b) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálněprávní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ochraně dětí“) s tím, že neoprávněně, v rozporu s ustanovením § 19a odst. 2 dané právní úpravy, zprostředkoval osvojení pro nezl. V. K. (rozenou J. K.) nar. ... v Hradci Králové, manželům P. a P. K. S tímto názorem se žalobce neztotožnil, a to z následujících důvodů:

- 1/ O osvojení se nejednalo, uznání otcovství je zcela jiný právní titul osvojení.

2/ Ustanovení § 19a odst. 2 zákona o ochraně dětí se vztahuje pouze na děti, kterým může zprostředkovat osvojení stát, což jsou děti takzvaně právně volné, tedy děti, u kterých jsou splněny podmínky pro osvojení bez vztahu k určitým osvojitelům. Jestliže si však rodič pro své dítě přeje konkrétní rodinu, což bylo i v tomto případě, stát takové osvojení, tzv. přímou adopci, zprostředkovat ani nemůže. To vyplývá z ust. § 20 odst. 3 písm. a) uvedené právní úpravy, podle něhož se zprostředkování osvojení neprovádí v případě, že rodiče dali souhlas k osvojení dítěte předem s určením pro určitou osobu jako osvojitele. To se také v tomto případě stalo, matka dala souhlas k osvojení P. K. O žádný zásah do výlučné pravomoci orgánů sociálněprávní ochrany dětí při zprostředkování náhradní rodinné péče, jak uvádí žalovaný, tedy jít nemohlo.

3/ Kromě toho zákon č. 89/2012, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nový občanský zákoník“) platný již v době, kdy k údajnému deliktu došlo, výrazně posiluje práva rodičů vůči dítěti. Navíc z jeho ust. § 798 vyplývá, že každý může provádět činnosti související se zprostředkováním osvojení, pokud tím nezíská nepatřičný zisk. Žalobce v této souvislosti nezískal žádný zisk.

4/ Podle preambule Úmluvy o právech dítěte musí dítě v zájmu plného harmonického rozvoje osobnosti vyrůstat v rodinném prostředí, v atmosféře štěstí, lásky a porozumění. Podle čl. 3 odst. 1 Úmluvy musí být zájem dítěte předním hlediskem při jakékoliv činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, správními nebo zákonodárnými orgány. Vnitrostátní zákony musí být s Úmluvou o právech dítěte v souladu, jinak platí ustanovení Úmluvy.

5/ Předtím, než se matka obrátila na žalobce, žádala o pomoc Krajský úřad Královéhradeckého kraje. Jeho sociální pracovnice sama matce poradila, aby se obrátila na žalobce, protože úřady jí pomoci nedokáží. Jediná pomoc spočívala v umístění nezletilé do kojeneckého ústavu s výhledem na repatriaci a přemístění do ukrajinského sirotčince.

6/ Žalobce jednal v souladu s ust. § 3 odst. 1 Úmluvy, když na žádost matky jí poradil způsob, jak lze její dceru dostat z ústavu do rodiny. Protože úmluva má vyšší právní sílu, než vnitrostátní zákony, je zřejmé, že zájem dítěte, aby namísto v ústavu vyrůstalo v rodině, je vyšší než zájem státu na ochraně před zasahováním do jeho výlučné pravomoci.

7/ Stát není schopen zajistit náhradní rodinné prostředí tisícům dětí, které to potřebují – zejména dětem staršího než batolecího věku, dětem zdravotně handicapovaným, dětem romského etnika, dětem výchovně problémovým ani větším skupinám sourozencům. Před účinností novely zákona o ochraně dětí, tedy před datem 1. 1. 2013, evidovalo Ministerstvo práce sociálních věcí více než 1000 takových dětí, a ani ve spolupráci s krajskými úřady nebylo schopno nalézt jim rodinné prostředí. Úředníci daného ministerstva dokonce žalobce žádali, aby pro konkrétní obtížně umístitelné děti našel náhradní rodinu. Žalobce našel stovky náhradních rodin i pro těžce zdravotně handicapované, starší a romské děti, i pro větší skupiny sourozenců. Vždy to byly rodiny státem prověřené, přičemž o tom, jestli děti budou do konkrétní rodiny svěřeny, rozhodovaly vždy příslušné orgány, tedy obecní úřady obcí s rozšířenou působností nebo soudy.

8/ Žalovaný sám žalobce v letech 2006 až 2012 žádal o pomoc při nalezení náhradních rodin pro konkrétní obtížně umístitelné dítě. Z přehledu žalovaného vyplývá, že v letech 2006 a 2007 našel žalobce rodinu pro celkem 33 dětí vedených v evidenci Ministerstva práce a sociálních věcí jako obtížně umístitelných, z toho v 10 případech byla náhradní rodičovská péče zprostředkována. Spolupráci žalobce s žalovaným na vyhledávání náhradních rodin pro konkrétní obtížně umístitelné děti pokračovala z iniciativy žalovaného i v roce 2012, tedy až do doby, než novela zákona o ochrany dětí nabyla dne 1. 1. 2013 účinnosti. Touto novelou Ministerstvo práce a sociálních věcí rezignovalo na vyhledávání náhradních rodin pro obtížně umístitelné děti a této možnosti se na svůj vlastní návrh zbavilo, a tím spolupráci žalobce s žalovaným na vyhledávání náhradních rodin pro konkrétní obtížně umístitelné děti skončila. Žalobce proto nechápe, že nyní žalovaný toto jednání, k němuž předtím sám vyzýval, sankcionuje.

9/ O sankcích by se mělo dle žalobce rozhodovat s přihlédnutím k platné úpravě, tedy i k ust. § 798 nového občanského zákoníku, který činnosti související se zprostředkováním osvojení umožňuje.

10/ Žalobce zdůraznil, že nezletilá nebyla právně volná a úřady tedy nebyly oprávněny zprostředkovat jí osvojení. Jestliže matka jako zákonný zástupce v zájmu svého dítěte požádala o pomoc, žalobce jí takovou pomoc poskytl, a to rovněž v zájmu nezletilé.

K důkazu žalobce navrhl konstatování obsahu spisu Krajského úřadu Královéhradeckého kraje a spisu žalovaného, konstatování přiložené e-mailovou korespondence mezi žalobcem a žalovaným, vyslechnutí manželů P. a P. K., pracovnice L. T., sociální pracovnice Krajského úřadu Královéhradeckého kraje paní Kaplanové a pracovnice Ministerstva práce a sociálních věcí Mgr. K. Š.

V odůvodnění napadeného rozhodnutí žalovaný uvedl, že ze spisové dokumentace zjistil, že manželé P. a P. K. podali žádost o zprostředkování osvojení na Úřadu městské části Praha 8 v listopadu roku 2011. Do evidence vhodných žadatelů byli zařazeni rozhodnutím Magistrátu hlavního města Prahy ze dne 15. 8. 2012 se sdělením, že na dítě budou čekat přibližně tři až tři a půl roku. V lednu roku 2013 kontaktovali zmínění manželé žalobce. Ten je na přelomu května a června roku 2013 informoval, že v Hradci Králové mají „volnou holčičku“. Na matrice v Hradci Králové se manželé setkali s matkou dítěte, paní M. K. Ta sdělila, že si přeje, aby její dcera zůstala v České republice a že se jí manželé K. zamlouvají. Poté P. K. prohlásil dne 20. 6. 2013 na Magistrátu města Hradce Králové otcovství k nezletilé J. K., nar. ..., přestože není jejím biologickým otcem a současně spolu s matkou dítěte určili nezletilé nové jméno V. K. Následně byl sepsán záznam o narození nezl. V. a uznání otcovství k ní panem K., obsahující prohlášení matky, že nemá podmínky k péči o nezletilou, proto ji předává do péče manželů Kubánkových a souhlasí s osvojením nezl. V. paní K. Manželé K. stvrdili přijetí nezl. V. do své péče a prohlásili, že přebírají veškerou odpovědnost za nezletilou. Záznam vlastnoručně podepsala M. K., P. K. i P. K.

Žalovaný odkázal na ust. § 19a odst. 2 zákona o ochraně dětí, dle něhož zprostředkování osvojení pěstounské péče nesmí provádět jiné orgány, právnické nebo fyzické osoby, než jsou orgány sociálněprávní ochrany uvedené ust. § 4 odst.

1. Z důvodové zprávy k tomuto ustanovení konstatoval, že v souladu s principy Úmluvy o právech dítěte nesmí kromě orgánů sociálněprávní ochrany nikdo jiný provádět zprostředkování náhradní rodinné péče a že jakékoliv zprostředkování realizované jinými subjekty je nedovoleným nezákonným zprostředkováním. Dále uvedl, že ke zprostředkování osvojení se váže i ust. § 20 zmíněné právní úpravy, dle něhož se osvojení nebo pěstounská péče zprostředkuje jen na žádost fyzické osoby, která má zájem osvojit dítě nebo přijmout dítě do pěstounské péče. Přitom zprostředkování zajišťují krajské úřady. Odstavec třetí téhož ustanovení zákona obsahuje pravidlo pro výjimečné situace, v nichž se zprostředkování osvojení podle § 20 neprovádí. Je tomu tak v případě, že rodiče dali souhlas k osvojení dítěte předem s určením pro určitou osobu jako osvojitele, jestliže návrh na osvojení podal manžel rodiče dítěte či pozůstalý manžel po rodiči nebo osvojiteli dítěte, nebo podá-li návrh na osvojení příbuzný dítěte či jiná fyzická osoba blízká, u které není vyloučeno osvojení dítěte.

Dále žalovaný uvedl, že samotné sankční ustanovení vztahující se k zákazu upravenému v ust. § 19a odst. 2 zákona o ochraně dětí je obsaženo v ust. § 59f odst. 2 písm. b) tohoto zákona, dle něhož se právnická osoba dopustí správního deliktu tím, že neoprávněně, v rozporu s ust. § 19 a odst. 2 dané právní úpravy, zprostředkuje osvojení nebo pěstounskou péči podle ust. § 19a odst. 1 písm. d). Podle ust. § 59f odst. 3 tohoto zákona se za správní delikt uloží pokuta do výše 200.000 Kč.

Žalovaný považoval za prokázané, že žalobce jednoznačně naplnil oba znaky skutkové podstaty správního deliktu, tedy výběr určité osoby vhodné stát se osvojitelem určitého dítěte a zajištění osobního seznámení se dítěte s touto osobou. Protiprávnost jednání žalobce nelze vyvrátit argumentem, že otcovství vzniklé souhlasným prohlášením rodičů není osvojení, pěstounská péče ani jiná náhradní rodinná péče, když je z postupu pracovnice žalobce, výpovědí uvedených manželů i z následného písemného vyjádření žalobce zřejmé, že účelem určení otcovství k nezletilé zájemcem o osvojení, který není otcem tohoto dítěte, je zprostředkování osvojení. Skutečným účelem souhlasného prohlášení o určení otcovství pana K. k nezl. V. tedy nebylo primárně vyřešit statusové poměry dítěte a otázku otcovství, nýbrž umístit nezletilou co nejdříve do prověřené osvojitelské rodiny, což potvrzuje sám žalobce ve svém vyjádření.

Žalovaný znovu zdůraznil, že je nepřípustné, aby nestátní subjekty pověřené k výkonu sociálněprávní ochrany dětí vytvářely paralelní systém zprostředkování náhradní rodinné péče vedle systému zprostředkování realizovaného orgány sociálněprávní ochrany dětí. Zákon předpokládá, že pověřené nestátní subjekty budou co nejtěsněji spolupracovat s orgány sociálněprávní ochrany dětí při hledání vhodné pěstounské nebo osvojitelské rodiny pro děti, jimž je nezbytné zajistit náhradní rodinnou péči. Ačkoliv zákon počítá s významným zapojením pověřených nestátních subjektů do procesu zprostředkování osvojení a pěstounské péče, odpovědnost za fungování systému zprostředkování náhradní rodinné péče svěruje do rukou příslušných orgánů sociálněprávní ochrany dětí, včetně výběru určitých osob jako vhodných pěstounů či osvojitelů konkrétních dětí. Žalobce svým jednáním fungování systému zprostředkování náhradní rodinné péče vážně narušuje, neboť zprostředkovává pěstounskou péči a osvojení mezi osobami, u nichž mohou zprostředkování náhradní rodinné péče provádět výhradně orgány sociálněprávní

ochrany dětí. Žalobce tak zcela nepřijatelným způsobem zasahuje do výlučné pravomoci orgánu sociálněprávní ochrany dětí při zprostředkování náhradní rodinné péče a vykonává činnost, kterou ze zákona vykonávat nesmí. Právní názor žalobce, že ustanovení 798 nového občanského zákoníku nepřímo novelizovalo ust. § 19a zákona o ochraně dětí a tedy že od 1. 1. 2014 může osvojení zprostředkovávat každý, pokud tím dotyčný nezíská nepatřičný zisk, žalovaný vyvrací. Citované ustanovení totiž pouze reflektuje obsah mezinárodních smluv, které jsou pro Českou republiku závazné a které obsahují obdobná ustanovení.

Dále žalovaný zdůraznil, že v posuzovaném případě proces zprostředkování osvojení dospěl až do fáze, kdy došlo k určení otcovství žadatele o osvojení a předání nezletilého dítěte do péče zájemců o osvojení. Tím již došlo ke značnému stupni ohrožení zákonem chráněného zájmu, k čemuž bylo nutné při stanovení výše pokuty také přihlédnout. Přitěžující okolností je potom snaha žalobce utajit narození dítěte před rodinou matky, tedy před širší rodinou narozeného dítěte, žijící na Ukrajině. Rovněž poznamenal, že se nejedná o první případ neoprávněného zprostředkování osvojení žalobcem, využívající institut určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů (viz. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 5. 2012, č.j. 3 Ads 144/2011-163).

V písemném vyjádření k žalobě žalovaný uvedl, že v posuzovaném případě byl právní institut určení otcovství k dítěti souhlasným prohlášením rodičů použit v rozporu s jeho účelem, kdy otcovství k cizímu dítěti prohlásil zájemce o osvojení za účelem zjednodušení procesu následného osvojení tohoto dítěte manželkou zájemce o osvojení. Žalovaný rovněž odkázal na ust. § 793 nového občanského zákoníku, které je namířeno proti účelovému zneužívání institutu souhlasného prohlášení o určení otcovství. Upozornil rovněž, že podmínky ust. § 20 odst. 3 písm. a) zákona o ochraně dětí nebyly v daném případě naplněny. K námitce žalobce, že nový občanský zákoník ve svém ust. § 798 výrazně posiluje práva rodičů vůči dítěti, žalovaný uvedl, že zmiňované ustanovení pouze reflektuje obsah mezinárodních smluv, které jsou pro Českou republiku závazné. Dané ustanovení tak nemá žádný vliv na postup při zprostředkování osvojení. Dále žalovaný uvedl, že nerozporuje žalobcem vzpomínanou Úmluvu o právech dítěte, nedomnívá se však, že by její obsah podporoval žalobcem tvrzenou nesprávnost či nezákonnost napadeného rozhodnutí. Naopak se domnívá, že obsah této úmluvy podporuje správnost a zákonnost napadeného rozhodnutí. Upozornil rovněž, že žalobce musí při výkonu své činnosti za všech okolností respektovat právní předpisy, jakož i obsah jemu vydaného pověření. Žalobce naplnil skutkovou podstatu správního deliktu výběrem určitých fyzických osob vhodných stát se osvojiteli určitého nezletilého dítěte a zajištěním jejich seznámení se s tímto dítětem a jeho matkou. Žalovaný rovněž poukázal na posílení úlohy náhradní rodinné péče novelou zákona o ochraně dětí účinnou od 1. 1. 2013, a návaznou rozsáhlou osvětovou kampaní o náhradní rodinné péči, jejichž důsledkem vzrostl a nadále stoupá počet žadatelů o náhradní rodinnou péči. Považoval rovněž za zcela zřejmé, že bez ohledu na změnu právní úpravy je žalobce i v současné době oprávněn vyhledávat fyzické osoby vhodné stát se osvojiteli nebo pěstouny, avšak následně je povinen jejich nalezení oznámit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností v souladu s ust. § 21 zákona o ochraně dětí. V daném případě však žalobce namísto toho, aby matku poučil o zákonných možnostech řešení její životní situace a informoval příslušný orgán sociálněprávní ochrany dětí o potřebě poskytnout matce pomoc, sám našel zájemce

o osvojení, s dítětem a jeho matkou je osobně seznámil a zajistil určení otcovství zájemce o osvojení nezletilé nepravdivým souhlasným prohlášením rodičů.

Při nařízeném jednání zástupkyně žalobce uvedla, že je přesvědčena, že napadené rozhodnutí nebylo v souladu s platnými zákony. Tvrdila, že žalobce neporušil ta ustanovení, která v rozhodnutí žalovaný uvádí a nedopustil se jednání, která mu jsou kladena za vinu. V posuzovaném případě se nejednalo o adopci, ale o uznání otcovství. V době, kdy došlo k uznání otcovství k dítěti, bylo toto dítě již umístěno v dětském domově. Dále uvedla, že není pravdou, že by byli o možnost realizovat svá zákonná práva připraveni příbuzní dítěte, neboť ti o jeho narození nebyli zpraveni. Matka se snažila ochránit dítě před návratem na Ukrajinu, kde by mu mohla hrozit dokonce i smrt. Přínejmenším by bylo vystaveno útrapám a to si matka nepřála. Žalobce se snažil matce pomoci a dítě před neradostným osudem na Ukrajině ochránit. Zástupkyně žalobce připustila, že způsob, jakým bylo uznáno otcovství dítěte, sice neodpovídá záměru zákonodárce ohledně tohoto institutu, nicméně postup žalobce byl veden snahou urychlit tuto záležitost a dítě umístit do náhradní péče. Dále zástupkyně žalobce připomněla rozsah činnosti a výsledky práce žalobce s tím, že za dobu existence spolku se mu zdařilo zajistit rodinnou péči pro více než 600 dětí. Popsala i projekt, kterým se snažili nalézt rodiny i dětem, které by při běžném postupu nenalezly rodiny se zájmem o jejich adopci ani pěstounskou péči. Vyjádřila přesvědčení, že před striktními zákonnými ustanoveními je třeba upřednostnit Úmluvu o ochraně práv dítěte a udělat vše proto, aby co nejvíce dětí bylo umístěno v náhradní péči.

Pověřená pracovnice žalovaného odkázala na obsah vyjádření v žalobě a uvedla, že sice věří, že činnost žalobce byla vedena v zájmu dítěte, nicméně ani tato okolnost nemůže zdůvodnit porušování zákona.

S ohledem na návrhy učiněné v žalobě a požadující výslech svědků zástupkyně žalobce k dotazu soudu uvedla:

- 1) Manželé K. jsme navrhovali slyšet k tomu, že se na orgán sociálně právně ochrany dětí (OSPOD) obrátili na základě našeho upozornění, že takový postup je nutný.
- 2) Paní L. T. by mohla vypovídat o způsobu jednání s manželou K. i k tomu, jak si později stěžovali na to, jak s nimi jednali zástupci OSPOD obce.
- 3) Paní K. by mohla potvrdit, že bylo matce doporučeno, aby se za situace, když bylo dítě umístěno v dětském domově, obrátila právě na žalobce.
- 4) Mgr. Š. by mohla popsat způsob spolupráce mezi žalobcem a Ministerstvem práce a sociálních věcí v začátcích činnosti žalobce i v pozdějších letech, když tato svědkyně ještě na ministerstvu pracovala.

Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí v řízení podle části třetí hlavy druhé dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s.ř.s.“). Po prostudování obsahu správního spisu v kontextu s žalobními námitkami pak usoudil následovně.

Úvodem krajský soud uvádí, že právní úprava zprostředkování osvojení je upravena jednak na úrovni mezinárodního práva veřejného, a to v konkrétně v Úmluvě o právech dítěte publ. pod č. 104/1991 a v Evropské úmluvě o osvojení

dětí vyhl. pod č. 132/2000 Sb.m.s. a jednak na úrovni vnitrostátního předpisu, tedy zákona o ochrany dětí.

Dle ust. § 4 odst. 1 zákona o ochraně dětí zajišťují sociálněprávní ochranu dětí orgány, jimiž jsou krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, obecní úřady, ministerstvo a Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí. Dle ust. § 19a odst. 1 písm. d) téhož zákona spočívá zprostředkování osvojení a pěstounské péče ve výběru určité fyzické osoby vhodné stát se osvojitelem nebo pěstounem určitého dítěte, jemuž se osvojení nebo pěstounská péče zprostředkovává, a zajištění osobního seznámení se dítěte s touto osobou. Dle ustanovení 19 a odst. 2 téhož zákona nesmí zprostředkování osvojení a pěstounské péče podle odst. 1 písm. d) provádět jiné orgány, právnické nebo fyzické osoby, než jsou orgány sociálně-právní ochrany uvedené § 4 odst. 1 dané právní úpravy. Ust. § 20 odst. 3 písm. a) bod 2. upravuje situaci, kdy se zprostředkování osvojení neprovádí. Jedná se o případy, u kterých návrh na osvojení podal manžel rodiče dítěte nebo pozůstalý manžel po rodiči nebo osvojiteli dítěte. Ustanovení § 59f odst. 2 písm. b) tohoto zákona pak obsahuje samotné sankční ustanovení, dle něhož se právnická osoba dopustí správního sdělit deliktu tím, že neoprávněně, v rozporu s ust. § 19 a odst. 2, zprostředkuje osvojení nebo pěstounskou péči podle ust. § 19a odst. 1 písm. d). Dle odst. 3 tohoto ustanovení se za správní delikt uloží pokuta do výše 200.000 Kč.

Krajský soud při výkladu daných ustanovení vycházel především se závazné judikatura Nejvyššího správního soudu obsažené v jeho rozsudku se 16. 5. 2012, č.j. 3 Ads 144/2011 – 163, v níž tento soud vycházel mimo jiné i z důvodové zprávy zákonů o ochraně dětí. Vyplývá z ní, že „zcela jednoznačně se zakotvuje úprava spočívající v tom, že v souladu s principy Úmluvy o právech dítěte nesmí kromě orgánů sociálně-právní ochrany nikdo jiný provádět zprostředkování náhradní rodinné péče a že jakékoliv zprostředkování realizované jinými subjekty je nedovoleným nezákonným zprostředkováním. Tato skutečnost již sice nesporně vyplývá ze stávajícího určení orgánů, které zprostředkování zajišťují, a ze stávající úpravy rozsahu, v jakém mohou být soukromé subjekty pověřeny výkonem sociálněprávní ochrany, nicméně zkušenosti z praxe ukazují, že je nezbytné stanovit takovou úpravu zcela jednoznačně. Výslovný a jednoznačný zákaz zprostředkování náhradní rodinné péče mimo rámec zákona vyloučí jakékoliv výkladové pochybnosti. Odůvodněnost zakotvení výslovného zákazu ostatně potvrzuje i zkušenost ze zahraniční právní úpravy.“

Z obsahu správního spisu krajský soud zjistil, že dne 9. 12. 2013 bylo zahájeno správní řízení ve věci možného spáchání správního deliktu dle ust. § 59f odst. 2 písm. b) zákona o ochraně dětí. Odbor sociálních věcí Krajského úřadu Královéhradeckého kraje tak dovodil, že mohlo dojít ke zprostředkování informace o nezl. V. K., nar. dne ..., a to pracovníci žalobce. Správní řízení bylo zahájeno na základě podnětu ze dne 21. 11. 2013 k prošetření zprostředkování náhradní rodinné péče příslušnou institucí. Součástí podnětu byl i protokol z osobního jednání sepsaný na Městském úřadě Neratovice, odboru sociálních věcí na školství, dne 26. 6. 2013, který obsahoval vyjádření manželů P., P. K.. Vyplynulo z něho, že pracovnice žalobce kontaktovala zmíněné manželé a informovala je o narození dítěte v porodnici Hradci Králové s tím, že matka o toto dítě nejeví zájem. Následně došlo k setkání manželů s matkou dítěte na matrice v Hradci Králové. Matka projevila zájem o to, aby dcera zůstala v České republice a byla zde právě manželky .

vychována. Na základě rady zaměstnankyně žalobce prohlásil P. K. dne 20. 6. 2013 k nezletilému dítěti otcovství. Následně si manželé K. nezletilé dítě převzali v Dětském centru Veská. Konstatovali, že prošli přípravou budoucích adoptivních rodičů a nyní o dítě celodenně pečují. Konstatovali rovněž, že žalobci za zprostředkování neposkytli žádný dar ani protislužbu. Uvedli, že se domnívali, že zaměstnankyně žalobce při zprostředkování adopce spolupracuje s Magistrátem hlavního města Prahy.

Ze skutkových okolností projednávané věci je rovněž zřejmé, že matka dítěte, M. K., svoje těhotenství před rodinou utajila a přála si předat svou dceru do osvojení v České republice, aniž by se o tom její rodina dozvěděla. Proto kontaktovala žalobce, který následně poskytl zjištěnou informaci manželům K. Doporučil jim současně i určení otcovství souhlasným prohlášením matky dítěte a pana Kubánka, což uvedení i následně učinili.

Posouzením těchto skutkových okolností krajský soud zkoumal, zda v daném případě došlo k naplnění znaků skutkové podstaty správního deliktu ve smyslu ustanovení § 59f odst. 2 písm. b) zákona o ochraně dětí, ve vazbě na jeho ust. § 19 odst. 1 písm. d) § 19 a odst. 2 dané právní úpravy, tedy zda došlo k výběru určité fyzické osoby vhodné stát se osvojitelem a posléze i k zajištění osobního seznámení se dítěte s touto osobou. Dospěl přitom ve shodě s názorem žalovaného k závěru, že podstata správního deliktu byla jednáním žalobce beze zbytku naplněna. Žalobce vybral a následně i kontaktoval manžele K., informoval je o možnosti osvojení nezletilého dítěte, a současně i následně zprostředkoval setkání matky dítěte s manžely na matrice, přičemž jim i doporučil určení otcovství souhlasným prohlášením. Tento postup lze tedy hodnotit jako znak objektivní stránky předmětného deliktu v souladu s ust. § 59 odst. 2 zákona o ochraně dětí.

Vyslovený závěr lze považovat za souladný i se shora vzpomínanou ustálenou judikaturou Nejvyššího správního soudu (rozsudek ze dne 16. 5. 2012, čj. 3 Ads 144/2011), dle něhož „V tomto ohledu lze poukázat kromě metodického pokynu MPSV č. 1/2010 založeného ve spise i na publikované stanovisko MPSV ve věci oprávnění subjektů provádějících zprostředkování náhradní rodinné péče a osob pověřených k výkonu sociálně-právní ochrany dětí zveřejňovat osobní údaje dětí (přístupné na http://www.mpsv.cz/files/clanky/10285/Stanovisko_MPSV-osobni_udaje_deti.pdf), kde se výslovně uvádí, že „pro činnost uvedenou v ustanovení § 19a odst. 1 písm. d) zákona č. 359/1999 Sb., tj. pro výběr určité fyzické osoby jako vhodného osvojitele či pěstouna konkrétního dítěte a zajištění osobního seznámení dítěte s touto osobou, však platí zákaz pro všechny ostatní osoby a subjekty než jsou příslušné orgány sociálně-právní ochrany dětí, které jediné mohou tuto činnost vykonávat...Nestátní subjekty tudíž mohou zcela legálně vyhledávat vhodné osvojitele a pěstouny a vyhledávat rovněž děti, pro které je třeba zajistit náhradní rodinnou péči, pokud k těmto činnostem obdržely pověření v souladu s § 48 zákona č. 359/1999 Sb. a pouze v rozsahu stanoveném v tomto pověření. ...Konečné posouzení a rozhodnutí o tom, zda tito žadatelé budou vybráni jako vhodní osvojitelé nebo pěstouni určitého dítěte, však náleží výhradně příslušným orgánům sociálně-právní ochrany dětí. Z těchto skutečností vyplývá, že jednání stěžovatele v kontextu systému sociálně-právní ochrany dětí bylo a je jednoznačně nahlíženo jako protiprávní. Žalovaný i městský soud tedy kvalifikovaly předmětné jednání stěžovatele správně jako porušení ustanovení § 19a odst. 1 písm. d) ve

spojení s ustanovením § 19 odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., které je sankcionovatelné pokutou až do výše 200.000 Kč ve smyslu ustanovení § 59 odst. 2 téhož zákona.“

K jednotlivým žalobním námitkám pak krajský soud uvádí:

1/ Uznání otcovství a osvojení

Není pochyb o tom, že určení otcovství k dítěti souhlasným prohlášením rodičů je institutem odlišným od institutu osvojení dítěte. Nicméně z podstaty sporu je zřejmé, že daný institut byl využit a doporučen žalobcem za účelem obcházení zákona. Byl tak využit v rozporu s jeho účelem, kdy otcovství k cizímu dítěti bylo vědomě prohlášeno s cílem zjednodušit a urychlit proces osvojení. Bezsporu se tak nejedná o postup souladný s právem.

2/ Ust. § 19a odst.2 zákona o ochraně dětí se vztahuje pouze na děti tzv. „právně volné“

Žalobce v této žalobní námitce odkazuje rovněž na ust. § 20 odst. 3 písm. a) zákona o ochraně dětí, které uvádí případy, kdy se zprostředkování osvojení neprovádí. K tomu nelze než konstatovat, že toto ustanovení není možné ve vazbě na shora uvedené na danou věc aplikovat, neboť kalkuluje se souhlasem rodiče dítěte a jeho manžela a z projednávané věci je přitom zřejmé, že otcovství k dítěti bylo souhlasně prohlášeno pouze za účelem obcházení zákona. Navíc je nesporné, že v daném případě ke zprostředkování osvojení ze strany žalobce došlo.

3/ Aplikace ust. § 798 nového občanského zákoníku

Nelze souhlasit s žalobní námitkou, že dané ustanovení umožňuje žalobci zprostředkovávat osvojení v rozporu s požadavky zákona o ochraně dětí. Jedná se o obecné ustanovení, z kterého lze pouze dovodit, že za zprostředkování osvojení nesmí nikdo získat nepatřičný zisk. Ani rozšířeným výkladem tohoto ustanovení však nelze dovodit, že by mohl osvojení zprostředkovat jakýkoli subjekt za splnění pouze jedné podmínky a to podmínky bezúplatnosti. Takový výklad by byl v rozporu se zákonem o ochraně dětí a nelze připustit, že by toto jediné ustanovení občanského zákoníku mohlo nahradit úpravu postupu orgánů pravomocných a příslušných k této činnosti.

4/ Preambule Úmluvy o právech dítěte

Krajský soud nikterak nerozporuje názor žalobce, že při osvojení dítěte musí být brán prvořadě zřetel na zájem a potřeby dítěte. Právě proto je však zapotřebí, aby záruka splnění těchto požadavků byla zakotvena přímo v zákoně, a tím bylo garantováno, že dítě může být předáno do rukou osvojitelů pouze po prověření všech podmínek příslušnými správními orgány. Naopak nedodržení podmínky garance státu za řádné posouzení všech kritérií by mohlo pro dítě znamenat ohrožení jeho práv.

5/ Úloha krajského úřadu v procesu osvojení

Pokud žalobce uvádí, že daný úřad matce dítěte v procesu osvojení nedokázal pomoci, pro takové tvrzení není ve správním spise opora. Nicméně lze nesporně uzavřít, že i takový postup správního orgánu, resp. jeho nečinnost by žalobce neoprávněval k jednání, které nepochybně, v návaznosti na shora uvedené, bylo v rozporu se zákonem o ochraně dětí.

6/ Postup v souladu s čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte

Ze skutkových zjištění vyplynulo, že žalobce naplnil skutkovou podstatu správního deliktu. Je nepochybné, že orgány sociálně právní ochrany dětí musí prvořadě brát v úvahu, že zájem dítěte, aby namísto v ústavní péči vyrůstalo v rodině, je prvořadý. Postup příslušných orgánů však musí být v souladu se závaznou vnitrostátní právní úpravou, která nesporně vyhovuje požadavkům Úmluvy o právech dítěte.

7/ Stát není schopen zajistit náhradní rodinné prostředí tisícům dětí

Toto tvrzení nepodložil žalobce žádnými důkazy, soud se proto nemůže k dané námitce vyjádřit. Připomíná rovněž, že hodnocení této námitky by do posouzení projednávané věci nemohlo vnést žádné novum.

8/ Žalobce v letech 2006 a 2007 vyhledal náhradní rodiny pro 33 dětí vedených v evidenci Ministerstva práce a sociálních věcí

Krajský soud nechce žalobci upírat jeho úspěch v bezesporu záslužné činnosti v oblasti právní ochrany dítěte, spočívající ve vyhledávání dětí, na které se sociálně-právní ochrana zaměřuje, v pomoci rodičům při řešení výchovných problémů souvisejících s péčí o dítě, či vyhledávání fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny a jejich oznamování obecnímu úřadu. Jestliže přitom poukazuje na 33 úspěšně vyřízených případů, krajský soud se k této otázce nemůže blíže vyjádřit, neboť postrádá pro dané posouzení jakékoliv podklady.

9/ K ust. § 798 nového občanského zákoníku by se mělo přihlédnout i při rozhodování o sankcích

K zákonné úpravě obsažené v ust. § 798 občanského zákoníku se krajský soud vyjádřil v odpovědi k žalobnímu bodu č. 3.

10/ Nezletilé dítě nebylo právně volné, takže úřady nebyly oprávněny mu osvojení zprostředkovat

Ani této žalobní námitce nemohl krajský soud přisvědčit. Ve shodě s názorem žalovaného konstatuje, že ust. § 2 odst. 2 zákona o ochraně dětí upravuje sociálně-právní ochranu všem dětem, které splňují stanovené podmínky, takže orgány sociálně-právní ochrany mohou zajišťovat zprostředkování osvojení pro všechny děti splňující podmínku pobytu na území České republiky, pokud nemohou být v péči svých rodičů a není pro ně jiná vhodnější forma náhradní péče. Obecním úřadům obcí s rozšířenou působností je pak dle ust. § 21 odst. 1 a 4 dané právní úpravy uložena povinnost vyhledávat děti vhodné k osvojení a vést o nich spisovou dokumentaci. Současně je nesporné, že osoby pověřené výkonem sociálně-právní ochrany dětí mohou vykonávat sociálně-právní ochranu dětí pouze na základě a v rozsahu svého pověření vymezeného v ust. § 48 odst. 2 uvedené právní úpravy. Pověřená osoba tedy nemá v žádném případě pravomoc zajišťovat seznámení rodičů dítěte, které má být nabídnuto k osvojení, s budoucími osvojiteli. Taková činnost je považována za správní delikt.

Na základě těchto skutečností dospěl krajský soud k závěru, že žaloba je nedůvodná, a proto ji ve smyslu ust. § 78 odst. 7 daňového řádu zamítl. Vzhledem k výše uvedeným závěrům neshledal důvod pro doplnění dokazování navrhovanými výslechy svědků. Skutkový stav byl totiž nastolen jednoznačně a jakékoliv rozšíření důkazního řízení by nemohlo vnést do projednávané věci žádné novum.

Výrok o nákladech řízení se opírá o ust. § 60 odst. 1 s.ř.s. Žalobce nebyl ve věci úspěšný, právo na náhradu nákladů řízení mu proto nevzniklo. Žalovaný při nařízeném jednání prohlásil, že mu v souvislosti s tímto řízením nevznikly žádné uznatelné náklady. Proto soud rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku rozsudku.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

V Hradci Králové dne 30. dubna 2015

Mgr. Marie Kocourková, v.r.
předsedkyně senátu